

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและสภาพปัญหา

จังหวัดเพชรบุรี เป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์สำคัญมากมาตั้งแต่สมัยขอมเรืองอำนาจในแถบนี้ ดังจะเห็นได้จากโบราณสถานต่าง ๆ สมัยลพบุรี (ตั้งแต่ พ.ศ. 1400-1800) ลูกลวงแห่งขอมได้มาสร้าง เมืองเพชรบุรีขึ้นเป็นหลักฐานที่ตำบลท่าราบและตำบลหน้าพระลานฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเพชรบุรี ซึ่งยังมีเทวาลัยกาแพงแลงรอบด้าน รากฐานก่ออิฐของวังหลวงตั้งอยู่ที่วัดร้างหลังวัดพระทรงในปัจจุบัน พระหลักเมืองเป็นหินหลักอยู่ในศาลเจ้าต้นสารึงเดี้ยวนั้น โบสถ์พราหมณ์ตั้งอยู่หลังวัดสนามพราหมณ์ในปัจจุบัน ป้อมค่ายตั้งอยู่ที่วัดป้อมและพระปรางค์ห้ายอดทรงเขมรตั้งอยู่ในวัดมหาธาตุวรวิหาร ยังมีรากฐานกาแพงเมืองรอบด้าน และประตูเมืองกับมีสมณานามว่า "เมืองเพชรบุรี" อยู่แล้ว ดังมีปรากฏในศิลาจารึกสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชว่า เพชรบุรีเป็นเมืองขึ้นของสุโขทัย มาสมัยกรุงศรีอยุธยา เมืองเพชรบุรียังมีฐานะเป็นเมืองลูกหลวง มีบทบาทในการตั้งรับสู้รบข้าศึกมาตลอด ถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ มีเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเมืองเพชรบุรีมาก เพราะกษัตริย์หลายพระองค์ทรงโปรดปรานเมืองนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัชกาลที่ 4 พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงฟื้นฟูบูรณะวัดวาอารามเป็นอันมาก ทั้งยังทรงพอพระทัยในฝีมือช่างโดยเฉพาะทรวดทรงพระอุโบสถเก่าๆ และนำไปเป็นตัวอย่างแก่เมืองอื่นอีกมาก ทรงโปรดฯให้สร้างพระราชวังบนเขามไหสวรรค์ เพื่อเป็นที่ประทับ ให้ตัดถนนหนทางขึ้นหลายสาย มาถึงรัชกาลที่ 9 พระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงโปรดประพาสเพชรบุรีอยู่บ่อยครั้ง ทรงสนพระทัยในโบราณสถานของเมืองนี้

เทศบาลเมืองเพชรบุรี ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลเมืองเพชรบุรี พุทธศักราช 2478 เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2478 โดยยกฐานะสุขาภิบาลเมืองเพชรบุรีขึ้นเป็นเทศบาลเมืองเพชรบุรี ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2491 ได้มีการเปลี่ยนแปลงแนวเขตเทศบาลออกไป (โดยขยายแนวเขตถนนราชดำริห์ และถนนราชดำเนินออกไป 80 เมตร) มีพื้นที่ทั้งหมด 5.4 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,375 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.07 ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด

เพชรบุรี สัญลักษณ์ของเทศบาลเมืองเพชรบุรีคือรูปวงกลมล้อมรอบพระปรางค์ห้ายอด ถัดตามพระปรางค์ห้ายอดวัดมหาธาตุวรวิหาร

งานแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 ได้กำหนดแนวทางพัฒนาชุมชนเมืองเพชรบุรี ให้มีบทบาทเป็นเมืองรองของภาคตะวันตก โดยส่งเสริมให้มีการพัฒนาสร้างฐานเศรษฐกิจ ทั้งทางด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านการค้าและบริการ เพื่อให้รองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ส่งเสริมให้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเป็นปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น และเร่งให้มีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ให้มีความสอดคล้องกับอุปสงค์ พร้อมทั้งให้มีมาตรการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากบทบาทที่ถูกกำหนดไว้ในงานแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 จะเห็นได้ว่า ชุมชนเมืองเพชรบุรีมีความสำคัญต่อการพัฒนาภาคตะวันตกอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงขาดแผนรองรับที่แน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนทางการใช้ที่ดิน ทำให้ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย เขตเทศบาลยังเล็กไม่ครอบคลุมเขตเมืองทั้งหมด ทำให้เมืองเติบโตตามยถากรรม ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ขาดความเหมาะสมของแหล่งประกอบกิจกรรม การคมนาคมขนส่ง การบริการทางสาธารณูปโภค สาธารณูปการ สภาพแวดล้อม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ฯลฯ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว

ดังนั้น จึงสมควรที่จะทำการศึกษาเรื่องการใช้ที่ดิน เมื่อรองรับการขยายตัวของเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี เพื่อพิจารณาถึงรูปแบบการใช้ที่ดินที่เหมาะสมและสอดคล้องตามบทบาทที่ได้ถูกกำหนดไว้ตั้งแต่แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาบทบาทและความสำคัญของชุมชนเมืองเพชรบุรี ในฐานะจังหวัดเพชรบุรี เป็นเมืองรองของภาคตะวันตก
2. ศึกษาวิวัฒนาการและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน
3. ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน
4. ศึกษาแนวโน้มของการขยายตัวของชุมชน เพื่อเสนอแนะรูปแบบการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับสภาพของชุมชนเมืองเพชรบุรี

2. มุ่งทำการศึกษาในประเด็น

- ก. บทบาทของจังหวัดเพชรบุรีในระดับภาค และจังหวัดที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชนเมืองเพชรบุรี
- ข. บทบาทของชุมชนเมืองเพชรบุรีที่มีต่อรูปแบบการอาชีพที่ดิน
- ค. วิวัฒนาการการอาชีพที่ดินแต่อดีตถึงปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต
- ง. ทิศทางการขยายตัวของชุมชน และการขยายตัวของการอาชีพที่ดินในชุมชน
- จ. การเสนอรูปแบบการอาชีพที่ดินที่เหมาะสมของชุมชนเมืองเพชรบุรี
- ทั้งนี้ได้กำหนดช่วงเวลาสำหรับการศึกษารูปแบบการอาชีพที่ดินในอนาคต เริ่มจากช่วงปลายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 ถึงสิ้นสุดฉบับที่ 7 คือพ.ศ. 2527-2539 รวมระยะเวลา 12 ปี

การดำเนินการศึกษา

1. ศึกษางานวิจัย ทฤษฎี และแนวความคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการอาชีพที่ดิน และมาตรฐานของชุมชน จากเอกสารทั้งในประเทศ และต่างประเทศ
2. รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) จากเอกสารและหน่วยราชการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมประชากรทั้งในระดับภาค จังหวัด และชุมชนเมืองเพชรบุรี จากแหล่งข้อมูลดังนี้
  - ก. ข้อมูล สถิติ เอกสารจากหน่วยงานราชการต่างๆ เช่น
    - ศาลากลางจังหวัดเพชรบุรี
    - เทศบาลเมืองเพชรบุรี
    - สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี
    - สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
    - สำนักผังเมือง กรมแรงงาน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
    - กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
    - กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม
    - กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

- ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ห้องสมุด บริติช เคาน์ซิล และ เอ.ยู.เอ.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
- ฯลฯ

ข. แผนที่และภาพถ่ายทางอากาศ จากกรมแผนที่ทหาร กระทรวงกลาโหม
สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

3. ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) จากการบันทึกตรวจสอบข้อเท็จจริง
ต่างๆ ในพื้นที่โดยการสำรวจภาคสนาม (Field survey) และการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

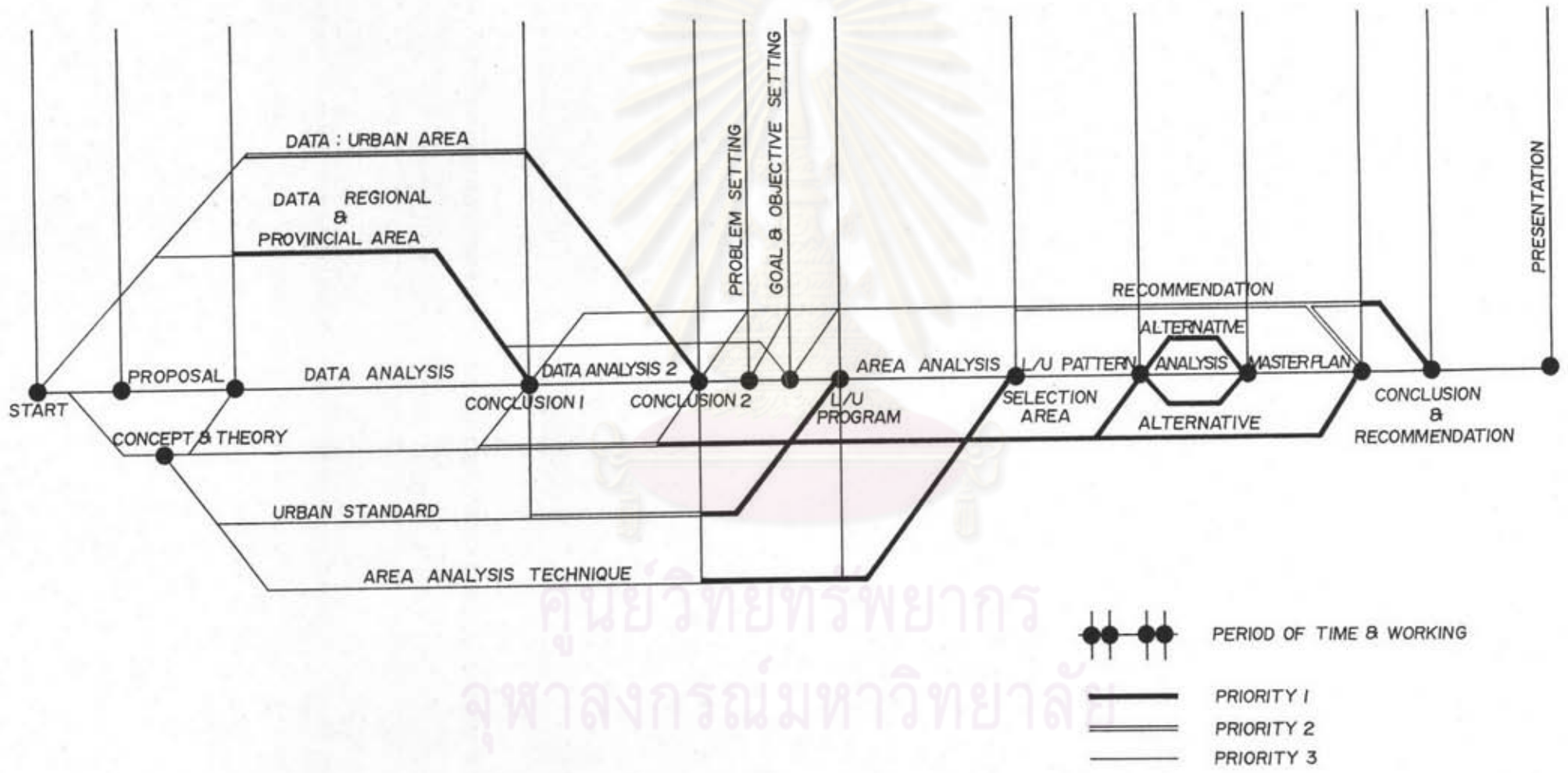
4. วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยประเมินรูปแบบการใช้ที่ดินในอนาคต จากตัว
แปรด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและประชากรที่ทำการศึกษาดตามหลักวิชาทางสถิติพื้นฐาน
และผังเมือง

5. เสนอผลของการศึกษาในลักษณะบรรยาย ตาราง แผนภูมิ และแผนที่
ตั้งขั้นตอนการศึกษา ตามแผนภูมิที่ 1.1

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึง สภาพทั่วไปทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมประชากรของชุมชน
เมืองเพชรบุรี
2. ทราบถึง วิวัฒนาการ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน
3. ทราบถึง แนวโน้ม และรูปแบบการใช้ที่ดินที่เหมาะสมสำหรับชุมชนเมืองเพชรบุรี
4. เป็นประโยชน์ในการศึกษาเพื่อวางแผน พัฒนาการใช้ที่ดินสำหรับหน่วยงานต่างๆ
5. สามารถเป็นแนวทางประยุกต์ใช้กับงานศึกษาในประเภทเดียวกัน

แผนภูมิ 1.1 ขั้นตอนในการศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย